

A 14. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: 9, 7, 5, 3, 1 és 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1. Földrajzi kérdés: Alsószamosi nyelvjárás. Történelmi kérdés: Dembinszky Henrik; meghalt Párisban 1864. jun. 13. Természettudományi kérdés: Bagolylepkék vagy éjenczek (noctuida). Képrejtő: Kukorica.

Helyesen megfejtették: Fiedler Kálmán, Finy Béla, Gombos Jenő, Herresbacher Dénes, Freund Géza, Koumen Ödön, Princz Sándor, Fűredi Imre, Róth Béla, Keresztzeghy Sándor, Hodás Agost, Tarsy Gyula, Bárdos Brunó, Miróczky Árpád, Szécskay Dezső és Árpád, Kutlik Félix, Holl Egon, Tenner Pál, Halmy Gyula, Osztrovszky József, Giczey Lajos, Hoffmann Jenő és Aladár, Halácsky Rezső, Buzáth Jenő, Toldy Elemér, Mikó József, Bayer Károly, Grimm Aladár, Havas Kornél, Böhm Gyula, Pfeifer Gyula, Wollner Ede, Zahoranetz Ödön, Rutsek Agoston, Farkas József, Kurimay Mihály, Denk Gusztáv, Blumschein H., Herczeg Imre, Varró Endre, Farkas Tivadar, Reiser Sándor, Kepes Olivér, Szabó József, Szeremley Lóránd, Schmid Károly, Bleszits Ferencz, Teesz Lajos, Zelnik István, Stiefelmayer Károly, Király György, Lukhaub Gyula, Tetter Kálmán és Kornél, Puskás Endre, Alliquander Ödön, Ladányi Dezső, Halphen Jenő, Hübner János, Benedek István, Stiegler Lajos, Pappszász Tamás, Klein Lajos, Herczeg Géza.

A könyvjutalmat, Szinnyi József «Ezer tó országa» című díszmunkát Kurimay Mihály főgimn. VI. o. t. nyerte el Ungváron, (Sórház-u. 12. sz.)

SZERKESZTŐI TELEFON.

1225. sz. előfizető. Trecsén. Ha valaki egész évre fizet most elő, az első számtól kezdve kapja a lapot; mindig elő lehet fizetni az első évnegyedre is. — 1518. sz. előfizető. Arad. A Magazin illustre árát a 13. sz. szerkesztői telefonjában megtalálja. — T. E. Beregszász. Jó lesz. — 1610. sz. előfizető. Kassa. A szavalkönyv ára 1 frt, megrendelhető a T. L. kiadóhivatalában. — D. G. Szében. Tévedés lehetett. — Z. J. N. Károly. A lapból láthatja, mi a tudósítás. — Örmény. Szamosújvár. A kérdézet személynél ezeket olvashatni a Pallas Lexiconban: született Ercsiben, Fehér-m., atyja honvéd-őrnagy volt 1848/49-ben. A család kétszáz év előtt Svájcából költözött be. Azóta persze teljesen megmagyarosodott. — Weisz Imre. Budapest. Jöjjön el valamelyik nap délután két óra után, megmondjuk szóval. A tengeren ez vers igen gyöngye kísérlet. Máskor írja a nevét becsületesebben, most sem tudtuk kiszabálni, azért nem vettük a megfejtők közé sem. — 1353. sz. előfizető. Egyiket sem ismerjük, tehát nem is ajánlhatjuk. — Sz. O. Kőszvár. A bekötésnél a törés elműlik. Hogy ne fogadtatnának el, de persze csak jók. — R. S. Vác. Elég. — K. L. Beeskerek. Elég. — Kezdő. Külön az Abafiról nem. — H. G. Budapest. A szerkesztőségbe. — T. J. Arad. Annaira nem ismerjük mi a grafológiát, hogy a te írásodról véleményt mondhatnánk, de meg nem is tartanók helyesnek így kiserkeszteni, hogy mit árulnak jobbra-balra dülöngő betűid. — H. J. A II. évfolyam számai nem kaphatók. — 826. sz. előfizető. Azt kérde, melyik az az olasz, meg francia nyelvű, amelyből a nyelvet leghamarabb meg lehet tanulni. Ez a nyelvtan a gyakorlat s az előbeszéd után való tanulás. — W. M. Szolnok. A verset csak itt adjuk ki. Ime:

Ferdinánd nagy őstünk
Most lesz ötven éve,
Hogy a törvényeket
Ő szentesítette.

A többi hasonló jó verssel jó lesz még vagy öt-hat évig várni. — 910. sz. előfizető. 1. Stampfel Károly Pozsony. 2. Nem igen remélhető. 3. Nagyságos. A dékán hivatalból kell kérni. — W. J. Szolnok. Ha maga

olyan dolgokat tud írni, hogy beválnak s azok megjelennek, eo ipso munkatárs, ha sok ilyen jó dolgot ír, akkor még munkatársabb, ha igen-igen sokat ír, akkor legmunkatársabb. Azt a munkát mi is ismerjük s csak átdolgozással jöhetne. — P. L. B. Csaba. Rendelje meg januártól kezdve, minthogy a Verne-regény félesztendőig tart. A mostani évnegyedben kezdjük meg Gaál Mózes rege-sorozatát. — K. G. Lőcse. Pénzét a kiadóhivatal megkapta. — W. R. Kőrmözbánya. I. El is maradhat. Ha a történeti munka beválik, az illusztrációit is örömet hozzuk. — L. J. Lugos. Minden márczius 15-ki tudósítást közlünk, a mennyiben kimerítő képet akarunk nyújtani a középiskolai ifjúság ünnepléséről. — D. M. Fegyverhaza. Érdeklődéssel nézegettük az «Előre»-t, noha irányát — tekintve csinálói fiatalságát — kissé szabadosnak találtuk. Szívesen elvárjuk ez-tán is. — D. W. Örvendetes dolog, hogy felfogta szám-dékunk egyenességét. Ha néha csalános vesszőskével ezírogatjuk is a fűzfapoéta diák urakat, nyilvánvaló, hogy jóindulat vezet bennünket. Lám, az ön versikéi is rész-szolgálnak egy kis iróniára, mert például ki hiszi, hogy a leánykának «gyöngy csillog két szemében?» Avagy nem fura dolog, hogy az ön II. Lajos a mohácsi csata után így átkozódik: «Gyáva, léha török, halod!» A ki valakit jól elver, azt nem szokás legyávnálni. Úgy-e, maga is egy véleményen van velünk! — T. S. Hozhatjuk, de csak javításokkal, mert nagyon sok benne a gallicizmus. Ezért kívánjuk az eredeti szöveget, melyet semmi esetre sem írásban, hanem nyomtatásban küldjön be. — Sz. K. Torda. Nem használhatjuk. — Alföldi. A korosma nagyon régi szó, s nem egyéb, mint *chrisma* (egyházi kenet) magyaros formája. Használatosak *korosmál* (fölkén) és *korosmás* (kenettel dolgozó) származékai is. Az evangélium-fordításokban, Mélius és Dávid Ferencz prédikációiban gyakran előfordul. — Scheiner M. Szarvas. Ovidius Metamorphosisának teljes fordítását nem lehet sehoh se megkapni. Ovidius Metamorphosisának fordítása 1792, 1802, 1851-ben jelent meg, ezek a munkák azonban ma sem nem kaphatók, de nem is igen használhatók. — 1664. előfizető. Budapest. Mind a két szó jó, természetesen a maga értelmében.

Olcsóságok a deákság számára!

Endrődi Sándor. A kivándorlók	6 kr.
Jókai Mór. Mátyás diák és Bente úr	6 "
— Puskás Kalári. Székely monda	6 "
— Oroszlánhűség. Költői elbeszélés	6 "
Koroda Pál. A pörös jószág	6 "
Mayer Miksa. A világ vége	6 "
Mikszáth Kálmán. Hg. Eszterházy kalandjai	6 "
— Hg. Eszterházy további kalandjai	8 "
— Az ördög orsója	6 "
— Jókai Mór. vagy a komáromi fiú, a ki a világot hódította meg	6 "
— A titokzatos fekete láda	6 "
Rédiger Géza. Kincses Jancsi a juhászbojtár	3 "
Szabó Endre. Hogy jöttek be a magyarok?	6 "
Szathmáry K. A ki a szentjét el nem adja	6 "
— Mátyás király és a gonosz kamarás	6 "
— Munkácsi Mihály, vagy hogyan lett az asztalos inasból világhírű festő	6 "
— Balkező Demeter	3 "
— Rege a tündér-királynőről	3 "
— Kurnez Péter, az istenkáromló	4 "
— Gondos András története	6 "
— Vitéz Hoinbár Venczel	6 "
— Mátyás király udvara	6 "
— Varga János, vagy a kit az Isten megbélyegez	6 "
Törs Kálmán. Egy világhős gyermekora	6 "
Vajda János. A jó egészség	6 "
— Törzsök Jankó, vagy a három erős ember	6 "
Váradai A. A kisérlet, v. nem jó a hirtelen harag	6 "

Kaphatók a «Tanulók Lapja» kiadóhivatalában, Budapest, Egyetem-utca 4. Vidékre is megküldjük, ha az árt a megrendelő levélbe tett levélbélyegeken beküldi.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDAJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	D: RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre... 2 frt 40 kr.	főgymnasiai tanár.	KIADÓHIVATAL:
Egész évre... 4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

UTÓHANG.

A márczius 15-iki ünnepek mozgalmának utolsó hullámgyűrűi is elsimultak már és az ifjúság a napokban leróttá egy másik nevezetes nap iránt is a kegyelet adóját: április 11-ike iránt.

Márczius 15-ike volt a halhatatlan törvényalkotás kútforrása, születésnapja; április 11-ikén tetőződött be a nagy mű, mikoron a korona megadta szentesítését: április 11-ike volt a keresztlő. «Törvény törvénynevé csak akkor válik, mikor a korona szentesítésével hozzájárul»: ez jogunk alapelve és emez alapon álltak a magas körök, midőn a negyvennyolczas vívmányok emlékezetét törvénybe iktatták és megünneplését a középiskolákban elrendelték.

Nem térhettünk ki e bevezetés elől, hisz lehetetlen, hogy a legtöbb magyar ifjúnak szöveget ne ütött légyen a fejébe a gondolat: ugyan miért ünneplünk ezen a tavaszon két izben?

Meddő töprenkedés ez, édes ifjam: hát nem felel meg reá szivednek dobbanása? A szeretet és lelkesedés nem ismeri az «elég» szavat. Istent nem imádhatsz eleget, hazádat, apádat és anyádat nem szeretheted eléggé, ezernyolczszáznegyvennyolczért sem rajonghatsz eléggé. Ünneplened bár ennek az ötvenedik fordulónak minden egyes áldott napját: mégsem meritenéd ki lelked tartalmának apadhatatlan forrását. Márczius 15-ike és április 11-ike! Nem hazafi és nem magyar az, ki e két tündökletes napot ellentétbe helyezi! Egymáshoz simulnak ezek, szorosan és bensőségesen, mint folséges oknak folséges okozatja. S ha megünnepled mindakettőt, mit mondanak rólad? Azt, hogy szived oly csordultig tele volt hazafias hevülettel és kegyeletes buzgalommal, mikép *kélszer* ömlesztetted azt ki.

Most, hogy az ünnepek lezajlottak, még egy utolsó feladat jut ki nekünk: Márczius 15-ike előtt buzdítottuk és tanácsokkal láttuk el az édes ifjúságot, tudván, hogy szavunk nem hangzik a pusztába; márcz. 15-ike után az eredményt akarjuk látni figyelmező szemmel. Akkor *lelkesíteni* kívántunk, most *kritizálni* akarunk.

Kritikát mondunk, de e kritikának nincs éle és fulánkja. Nincs, mert nem lehet. Hazafias örömmel jelenthetjük ki: *a magyar ifjúság 1898. márczius 15-ikén mintáünnepet produkált!*

Közzéadtuk lapunkban az intézetektől halomszámra beküldött programokat, meghánytuk-vetettük ezen tudósítások minden egyikét s az összeset — megannyi apró színes vonást — egy egészszé egyesítettük: a magyar ifjúság egyetemes ünnepeinek képévé. Hatalmas képet adott ez: rajta szín és élet duzzadt, az egész lelkesedést lehelt és tehetséget vallott!

Ezek az ünnepek igen különböző keretben mozgáltak. Néhutt megelégedtek egyszerű ifjúsági gyűléssel, másutt nagyszabású, az iskola falain túl terjedő mozgalommal szélesedtek. A diákság zeneszóval, körmenetben vonult az utcán, (Ujvidék, Eger, Déva stb.) honvéd-emlékeket koszorúzott és emléktáblákat leplezett. A budapesti iskolák Petőfi szobránál és a honvéd-szobornál, a szolnoki és löcsei diákok a «névtelen félistenek» emlékeinél ünnepeltek, a kőrmözbányai főreális-tak Báthory Schulz Bódog, a szabadságharc hősének háza előtt lelkesedtek. Egyes helyeken (Nagykanizsa, Szolnok) negyvennyolczas agg harezfiak beszéltek az ifjúsághoz: a dícsőséges múlt a reménnyel teljes jövődökhöz.

Lélekemelő volt az eperjesi ág. ev. kollégium ünnepeinek ama pontja, mikor az alispán neje megkoszorúzta az intézet vihartépet 48-as lobogóját.

A város leányaitól kapták az eperjesi fiúk, mikor nemzetőrsapattal alkotva, fiatal életüket harcra vitték. Vén lobogó! a te mostani szereplésedben látom én az országos diák-ünnep legnevezetesebb mozzanatát.

Szintúgy szárnyra lendítették a lelket azon ifjúsági Istentiszteletek, melyek legtöbb helyen az ünneplés részét tették. Katholikus és protestáns, zsidó és unitárius templomokban egyaránt márczius 15-ike örömeinek miatta szállott a fohász, ellenállhatatlan tanúsítva, hogy a hazafiság az emberek legigazibb összegegyeztetője. Mily meghatározó jelenet lehetett, a hol az Isten-dicséret bevitték magába az ünnepély menetébe! Egy budapesti gimnáziumban a 220-ik zsoltár zsolozsmája volt a megnyitó, Kolozsvárt egy unitárius papnövendék mondott magasan szárnyaló imádságot, más vidéki református intézetben az «Erős vár a mi Istenünk» hangzott föl, az Úrban bizakodó léleknek ezen régi riadója.

Bármily különböző volt is hely szerint a keret, a tartalom mégis mindenütt az érzésnek és gondolatnak ugyanazt az egységét mutatta. A műsorozatok mindegyike tiszta, erős, szinte daczos magyarságot tükrözött. Költemény, ének, zene: mind, mind töröl metszett nemzeti termékek (az itt-ott fehér hollóként jelentkező olasz, francia meg német zeneszámok elmerülnek a magyar dolgok tömegében). Így is kellett ennek lennie, az alkalom jelentősége kívánta. A *Nemzeti dal* a hazafiság ezen általános imádságának *ámenje* volt: nem akadt hely, hol ne harsogtatták volna a lelkes ifjak. Kossuth, Petőfi, Vörösmarty, Czuczor és Tóth Kálmán nevei uralták természetszerűleg az ünnepségeket; az újabbak közül Ábrányi Emil, Pósa Lajos és Várady Antal költeményeit szavalták sokat, az utóbbiak kivált melodramában földolgozott darabjait. Nagy hatást értek el itt-ott drámai részletek, élőképek bemutatásával: főleg a «Bánkban» egyes jeleneteinek (Győr, Munkács stb.), «Árpád ébredése»-nek (Körmöczbánya) és Balogh István egy alkalmi darabjának előadásával.

Az ének- és zenerészek méltóan sorakoztak az ünnepélyek szóbeli részéhez. Az ifjúság a magyar zenének merő gyöngyeit mutatta be. Mi illehetett volna inkább az ünnepély irányához és hangulatához, mint a minden magyar szívben visszhangot találó méla kuruczdalok és Erkel Ferencnek, zeneköltészetünk Aranyának operáiból vett szemelvények? Fölzendültek e mellett a diákok ajkán vagy hegedűn a negyvennyolcas korszak

népdalai, tábori nótái, itt-ott érdekes helyi vonatkozással (A bajai tanítóképző növendékei a «Duna-Tisza-közi nemzetőr dalát» énekeltek.)

Most már végső renden fölmerül a kérdés: melyik intézet ifjúságának nyujtsuk a pálmát annak fejében, hogy márczius 15-ike emlékéhez legméltóbb ünnepélyt produkált? E kérdés jogosultságát tán félig-meddig kétségbe is lehetne vonni. Az Úr előtt egyaránt kedves mindenkinek imádsága, eredjen bár fejedelem vagy zsellér ajakáról, Szent Péter szédítő fenségű székesegyházából vagy kisded falusi imaházból; ezenképen a hazafiaság oltára előtt is egyenlő értéke vagyon mindenki hazafias tettének, ha az igaz lélekből és emberségből származik. Mi tehát csakis azon szempontból, hogy az ifjúság elé követésre való mintát állítsunk, emeljük ki a *győri beuczés főgimnázium* ünnepét a többiek sorából. Ezen intézet tényleg minta-ünnepet produkált, gyönyörű összeállításban mutatva be a nemzeti küzdelmek korszakait: az alkotmányos szabadságért való harcot II. Endre korában («Bánk-bán»), Thököli és Rákóczy tusát, végül az 1848–49-ki szabadságharcot. Mellette az *esztergomi, eperjesi, pápai és zombori* ünnepek válnak ki előnyösen.

Ime, a kritika dicséret hymnuszá változott. Az érdem ebben magáé a magyar ifjúságé.

Ugyebár kedves ifjak, olvastatok a mitológiában és történelemben elég bőven emberekről, kiknek egész létezelja odaadó hűségben, ernyedetlen éberkedésben merült ki: a melylyel nemzetfentartó ereklýekre, megszentelt klenódiumokra vigyáztok? Emlékezzetek Vesta lángjának táplálóira, a Palladium öreire, a Gral kincsének virasztó-jára és lássátok e meszeszerű tényt a magatok példáján valósággá lenni.

Napjainkban más szellők fujdogálnak, sem hogy alkalom adódna arra, hogy ti dicső negyvennyolcas elődeitek magaslatára emelkedni képesek volnátok; a heroikus tettek kora letűnt; ti manap csak arra szorítkozhattok, hogy elődeitek szellemét ápoljátok, márczius 15-ikének hagyományát régi ragyogásában föntartsátok. A hűséges örzőnek, a Vesta-papnőnek szerepe ez; nagy, tiszteletreméltó és felelősséggel teljes szerep. Róma törvénye halállal sujtotta a könnyelműt, ki az istenasszony lángját elaludni hagyta: mit érdemelnétek ti, magyar ifjak, ha márczius 15-ikének hagyományait veszendőbe menni engednétek? De hogy nem a hanyatlás útján, hanem az igazi ösvényen haladtok: azt fényesen tanúsította ünneplétek.

K. A.

A «CYNTHIA» HAJÓTÖRÖTTJE.

Írták: Jules Verne és André Laurie.

Átdolgozta Gaal Mózes.

17

Az otthon maradók a második harangszóra siettek le a hajóról, s ebben a nagy sürgősforgásban észre se vette senki Tudor Brownot, a ki az utolsó pillanatban érkezett meg.

A kapitányhoz sietett s követelte tőle a kabinját.

A gőzspí átható füttye reszkettette meg a levegőt, a kürtből hatalmas füstoszlop gomolygott ki, az *Alaska* méltósággal teljesen indult ki a stockholmi kikötőből.

Ezer meg ezer ember szerencsekívánata zúgott fel a parton, kendőket lobogtattak, kalappaikkal intettek búcsút.

Erik a kormányhidon állott s vezette a manővert. A doktor és Bredejord a fedélzet korlátjához támaszkodva, búcsút intettek Kajának és Vandának, Maláriussal, szegénnyel már forgott a világ, besietett a kabinjába s végig terült az ágyán.

Tudor Brown megérkezéséről a kapitányon kívül senkinek sem volt tudomása.

Schwaryenerona doktor nagyon elcsodálkozott, midőn hátrafordulva megpillantotta őt. Ugyanaz a hideg, bizalmatlan arcz, ugyanolyan parasztos viselkedés, zsebre dugván kezét így szólott hozzá:

— Szép időnk van.

Ennyi volt az egész, ez volt a köszönet.

A doktor csak nézett reá, várta, hogy mond még valamit, hogy aztán hiába várt, ő kezdte meg a beszélgetést.

— No hát, uram, úgy látszik, hogy O'Donoghán Patrick még sem halt meg, a mint némelyek mondták? ...

— Majd meglátjuk! Ezért szottyant kedvem erre az utacsára.

Ezzel aztán hátat fordított a doktor úrnak és füttyörészve tovább ment.

Erik és Bredejord roppant érdeklődéssel hallgatták ezt a rövid párbeszédet. Rájuk nézve Tudor Brown új ember volt. Nagy figyelemmel kezdték őt tanulmányozni, sokkal nagyobb figyelemmel, mint a doktor. Észrevették, hogy Tudor Brown erőltetett közönyössége dacára lopva egy-egy pillantást vetett rájuk, mintha a hatást leste volna, a mit szavai tesznek rájuk. Mihelyt Tudor

Brown lement a kabinjába, a jó barátok összehajókodtak.

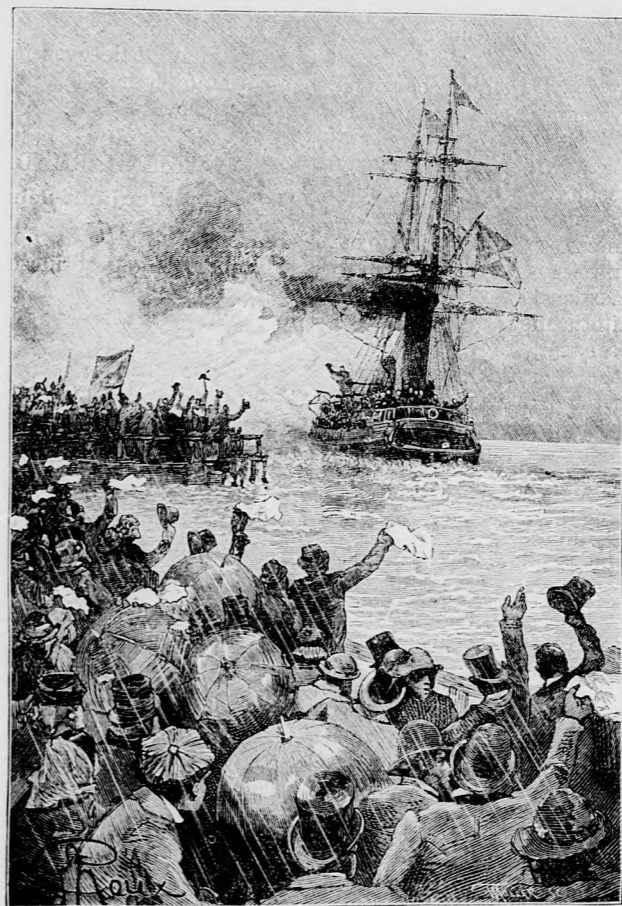
Vajjon mi lehetett a célja Tudor Brownnak, mikor O'Donoghán Patricknak holt híret költötte? És mi indíthatta őt arra, hogy az *Alaska*ra felkérézdekjék? Ki tudna ezekre a kérdésekre felelni. Annyit azonban sejthetnek, hogy mindkét körülmény fontos. A mellett szólanak, hogy Tudor

Brownnak van tudomása a Cynthia meg a bójára kötött bölcsős gyermek sorsáról. Nekik feltétlenül találkoznok kell O'Donoghán Patrickkal; az ám, de ime hivatlanul és váratlanul eljön az az ember, a ki O'Donoghán Patrick halálát igyekezett bebizonyítani. Nyilvánvaló, hogy őt nem az igazságérzet vezé-

relí, hanem valami titkos érdek. Mindaz, a mit eddig Tudor Brownról eddig hallottak, megerősíti ebbeli hiedelmeket.

Tudor Brown bizonyára be van avatva abba a titokba, melynek fölfedezését O'Donoghán Patricktól várják. Vajjon, ha így áll a dolog, örvendeniök, vagy inkább nyugtalankodniök kell a miatt, hogy Tudor Brown velök együtt az *Alaska* fedélzetén van? Bredejord inkább örvendetesnek, a doktor inkább aggasztónak mondotta.

Erik hallgatott. Nem merte elmondani, hogy minő különös érzelmeket keltett föl benne ennek a titokzatos embernek a látása.

AZ ALASKA ELINDUL A STOCKHOLMI KIKÖTŐBŐL.

Undor, gyűlölet — emésztő gyűlölet szállotta meg... Szeretett volna reá rohanni, torkon ragadni és beledobni a tengerbe. Az a gondolat, hogy Tudor Brown is egyik okozója lehetett az ő szerencsétlen sorsának, mindinkább meggyőződéssé izmosult lelkében. Ha tőle függött volna, semmiestre sem engedte volna meg, hogy az *Alaskára* felszálljon.

Hogy miként viselkedjenek vele szemben? E tekintetben megoszlottak a vélemények. A doktor azt ajánlotta, hogy legyenek előzékenyek, szivesek, hátha közlékenynyé tehetik. Bredejord és Erik azt mondták, hogy ne vegyék Tudor Brownt számba se, éreztessék vele megvetésüket.

Eközben ebédre hívta őket a hajó harangja. Bredejord és Schwaryenerona a hajóskapitány asztalához siettek. Tudor Brown már ott ült, kobakján a sapka, durva paraszt módjára épen nem törődött a szomszédjaival. Ez a határtalan faragatlanság általános megbotránkozást keltett. Belenyúlt a táliba, kikereste a legjobb falatokat, úgy evett és ivott, mint egy béres. A kapitány és doktor egyszer-kétszer kérdeztek tőle valamit. Még a fülét sem mozdította meg.

Mikor megtöltötte a hasát, rágyujtott, hátra veté úrmagát a székébe s ezeket a kérdéseket böffentette ki a kapitány felé:

— Mikor leszünk a Gibraltari-szorosban?

— Azt hiszem 19-én vagy 20-án.

Tudor Brown elővett egy zsebnaptárt és elgondolkozott.

— Hm, akkor 22-én Maltában, 25-én Alexandriában és a hónap végén Adenben lehetünk — dörmögé a fogai közt.

Azzal kapta magát, felkelt s a hajó hidjára ment, onnan nézett le a tengerbe.

— Jeles egy úri embert illettet a hajónkra a bizottság — jegyzé meg a kapitány.

E pillanatban a hid lépcsője felől mérges kutyaugatás és káromkodás hallatszott. Mindenki oda szaladt. Ezt a nagy riadalmat Klaas okozta, Hersebom gazda nagy grönlandi kutya. A kutyanak — úgy látszik — nem tetszett a Tudor Brown ábrázata, mert a mint egyszer-kétszer elhaladt mellette, morgott reá, s végül a lábának esett. Tudor Brown rögtön előrántott a zsebéből egy revolvert és leakarta nyomban löni, csakhogy Ottó közbe ugrott s megakadályozta. Tudor Brown éktelen dühében vagy talán haragjában ki akarta tekerni a kutya nyakát. Hersebom tiltakozott ellene. A kapitány aztán igazságot tett. Tudor Brownt felszólította, hogy tegye el a revolvert, Hersebomnak pedig megparancsolta, hogy ezentúl tartsa lánczon a kutyát.

Lassankint mindenki megismerte Tudor Brown sajtáságos, durva természetét. Az asztalnál számba se vették, szóra sem méltatták. Malárius is két nap mulva kiheverte a tengeri betegség nyavalyáját s azontúl a doktorral és Bredejorddal buzgón kártázott. Eriket nagyon lefoglalta a szolgálat. A mi szabad ideje maradt, azt tanulmányainak szentelte.

Tizenhatodikán Hágába érkeztek. A rákövetkező éjjel mintegy tizenkét óráig Erik a kabinjában aludt. Hirtelen arra ébredt fel, hogy a hajó csavargőzőse megállott. Nem volt oka arra, hogy nyugtalanodjék, mert Kjellquisten volt az inspekeziós. Mindazonáltal felkelt, hogy utána nézzen a dolognak, már csak kíváncsiságból is.

A főgépész azt mondta, hogy a szivattyú tengelye eltört, azért kénytelenek voltak a vitorlákat felhuzatni.

A baj nem volt nagy. Elhatározták, hogy a legközelebbi kikötőben megállapodnak s a tengelyt megcsináltatják.

A kapitány beleegyezett. Ekkor Brest közelében járt a hajó. E nagy francia kikötő felé vették tehát útjukat.

TIZENHARMADIK FEJEZET.

Menjünk délnyugatnak.

Másnap az *Alaska* horgonyt vetett a bresti kikötőben. A gép sérülése szerencsére nem volt nagyon jelentékeny. A gépészmérnök, kit oda hívtak, azt mondta, hogy három nap mulva minden lesz minden. Az időt felhasználták arra, hogy köszönet vegyenek. A késedelmet majd a Gibraltáron fogják kipótolni, ott nem állapodnak meg, hanem csak Málta szigetén. A hajón levők nem is aggódtak. Mindenki igyekezett úgy eltölteni az idejét, a mint neki tetszett.

A brestiek mihelyt megtudták, hogy az *Alaska* kötött ki, valóságos ünnepséget csaptak a svédek tiszteletére, mert jól tudták az újságokból, hogy miért és hova mennek. Ünnepezték őket. A bresti tengerész-főnök, a város polgármestere, a révkapitány hivatalos látogatásukkal tisztelték meg Morilos kapitányt. Bankettet és táncmulatságot rendeztek a bátor svéd utazók tiszteletére. Schwaryenerona és Malárius nevét Franciaországban is jól ismerték.

A préfetről a svédek tiszteletére rendezett estélyen jelen volt egy komoly, csaknem szomorú arczú ősz francia is. Durrieu volt, egykori nagykövet, a Földrajzi-Társaság jeles tagja, kinek kisázsiai és sudáni utazásairól írt könyveit világszerte ismerik. Eriknek mindjárt első tekintetre feltűnt a tiszteletreméltó szomorú arca, nem tudta miért, hogy, de különös rokonszenvet érzett iránta. Mikor az ifjút bemutatták a tiszteletreméltó aggastyánnak, Erik lelkesedve beszélt a nagy tudós munkáiról, azokról a felfedezésekről, a mit a földrajzi tudomány neki köszönhet. Az aggastyán jóindulattal, sőt szeretettel hallgatta az ifjú szavait, sőt szomorú arczát egy mosoly is deríté fel.

— Nincs ebben nekem olyan nagy érdemem, mint a világ hiszi — felelé komoly, szelid hangon — valami nagy, szívesen rágódó kín ösztökélt, hogy keljek útra, feledjem azt, a mi úgy fáj nekem. A véletlen egyben-másban kedvezett talán nekem; ennyi az egész...

(Folyt. köv.)

HÚN-MONDÁK.

A *«Tanulók Lapja»* számára írta: Gaal Mózes.

Buda és Etele.

Három fia vala Bendeguznak. Torda nemzetiségnek három szép virága, kikre húnok népe nagy reménnyel nézett, mert mióta Kevét, Bélát és Kadosát elvesztették vala, Bendeguznak volt a legnagyobb hatalma, húnok kapitányi az ő szaván indultak, tanácsát követték, mintha Kádár volna, a legfelsőbb bíró, igazság osztója, büntetés szabója e földön Hadúrnak.

Régesrégi ének, a mely szájról-szájra szállott, a köznépnél is csak legvénebbje tudta, beszélt Hadúrnek egy nagy ajándékaról, melyet ha leküld majd a levegő-égből, annak, a ki kapja, örök nagy időkre száll a neve-hire.

Hátha Bendeguz lesz Hadúr választottja?

Bendeguz nem lesz, mert öregség leverte, hófehér szakála, görnyed már a háta, a muló időből, az elrohanóból ő neki immáron nem sok maradt hátra.

Egyszer csak behúnyta a szemét, s többé ki sem nyitá, elköltözött oda, hol már vártak reá kapitánytársai: Keve, Béla és Kadosa. Holott vártak reá szolgálattal azok mind, kiket megölt kegyetlen harcban. Fölnyergelve várta fekete paripája, érzehgyü nyilai, pendülő ive...

Megtért ő is Keveházába.

A három fiú közül Rofon volt a sor, hogy igazgassa húnok népét, járjon apjának nyomdokai-ban; legyen erős, s ha hatalmasabb nem is tud lenni, legyen legalább olyan hatalmas, mint apja volt, Bendeguz.

Rof nevét nem örzi régi vitéz ének, életét leélte, sirba hamar szállott, hogy helyét átadja öregebb öcsésének, a jámbor Budának.

Országolt vala Buda húnok erős népén, meghallgatta a vének tanácsát, táltos szaván indult és nem hozott soha gyalázatot a Torda nemzetségre.

Etelét említsük, a legifjabbikat, ki gyermek volt, midőn hős apja, Bendeguz vitézkedett javában.

Itthon vagyon ő is, már embernyi ember, nem is úgy nőtt fel, mint bátyjai növének, kiket Húnberez völgyén ért jó s balszerenese, tovább napnyugatra csak olykor ha mentek kóbor csapatokkal harczi kaland-járni.

Etelét elküldték béke-kezesül idegen országba, egy híres, nagy ország ékes városába. Úgy hívták a várost: *Róma*. Gyermeknek gyermek volt, ha a korát nézzük, de több volt gyermeknél, ha az eszét mérjük.

A rómaiak is küldtek kezesül egy római gyermeket, nemes származásút, *Aéliosz* volt e gyermek neve. Ifjonta játszottak mind a ketten együtt, játszottak, barátokoztak, egymáshoz is szoktak. Fakard, fakelevéz jól illett kezökbe, szembe is szállottak, mint vitézek szokták, s ha ki erősebb volt, parancsolt a másnak, nevezte szolgájának, az viszontag hívta urának az erősebbet.

Idegen országban, hol kőházak állnak sorban egymás mellett, palotáknak fénye, urak urassága hej idegen maradt Bendeguz fiától. Észbe vette mindazt, a mit ottan látott, csodaművű ékszer, mesterkéz csinálta fegyver, selyemmel, bársonnyal ékeskedő bútor; római katonák köntöse, dárdája, egész hadi készsége, harcizásuk módja: megragadt fejében ifjú Etelének.

Olybá tekintették őt a császári udvarban, mint egy vad portékát, nyers húst evő húnok fura ivadékát, ki álmodt, mikor e fényt látja a császár udvarába, s ha majd visszakerül a szellős sátorba nyers, vad húnok közé, marad csak a régi.

Csakhogy e gyermeknek Hadúr többet adott ingyen való jósból, mint a hún-fiaknak. Világoságot öntött fejébe, mit úgy neveznek, hogy *ész*.

Csodaélességű szemei nem kápráztak a császári palota hiú csesebecsésének láttára. Többet meglátott, mint a mennyit kellett volna.

Bizony meglátta, hogy a sok kápráztató cifraság csak olyan, mint istenadta virágon a színes por, melyet ha letörülünk, nem maradt nyomában egyéb, mint fonyadt levélke; bizony meglátta, hogy a nagy római nép nem egyéb, mint öreg gyermek, játékra való, de nem harcra, felezifrázza magát, kacagni és mulatni szeret, hanem a szél zúgásától is fél... erősen fél... hát még ha vilámmokkal sújt le Hadúr, a sziv-remegtető!...

A hún fiú villogó szemei néha fel-fel csapták a lángot, s haj, ingyen sem tudták a kényes rómaiak, hogy mi gondolata támad olykor Bendeguz fiának.

Mikor aztán haza került, maradt a régi, igaz; köntösét nem cserélte fel biborral, bársonnyal, nem is szokott hozzá inyes ételekhez, sem hizelgő szóhoz, hanem az akart lenni, a mi a többi húnfiú volt: erős és vitéz.

Ha nem félt volna tőle Buda, húnok királya, telhetett volna benne nagy öröme. Hiszen neki nem volt fia, úgy nézhette Etelét, mint édes ő testvérét, Bendeguz atyjuknak legifjabbik sarját, kire reménységgel tekint húnok népe.

Hát még idő telve, mikor harcra méne ifjú Etel a húnserg élén; nagy viadalokban győzelemre vitte erős daliáit, szigorú szavával örködött

a renden és befészkelődött csodálatos gyorsan a húnok szívébe.

Hogy csüngöttek rajta, eszét hogy bámulták, eszét is, karját is, tehetős mivoltát Etele királyfiúnak. Hadúr különös kegyelme megáldotta — mondák — testben, ha nem is nagy, de lelke fellángol, szikrázó szeméből, melynek pillantása szíveket felforgat, ellenébe szegül akár a napnak is, mintha turul-madár éles szeme volna.

Buda király hallja, Buda király látja, mivé nőtt a gyermek, s akkor egyet gondol, nagyot gondol s bölcset, odahívja húnok hírvivőjét gyorsan, s parancsolja neki:

— Paripádra ülj fel Előd fia, s járd be húnurak sátrait fel a Zagyváig, Mátra tövéig, Húnbércz tövén lakó kapitányoknak vidd meg Buda király parancsát. Harmad napra mind eljöjjenek én hozzám Budaszállásra, hogy tanácsot üljünk. Etelét is hívd el, bátyja parancsából. Így akarom, így tégy!

Száguld sebes lován Előd fia, s mondja a merre elhalad, sátorlakó hún-uraknak:

— Fel Budaszállásra, királyi tanácsba, ott legyen harmadnap minden hún-főúr, így akarja Buda, a húnok királya.

Harmadnapra aztán mind együtt valának, eljöttek azok is, kiket idegen nép uralt húnok kegyelméből, gótok főurai, Buda király jobbágyhívei. Köztük volt Szász Detre, a gyakor tanácsú, ki immár éveknél sulyától meggörnyedt, de bírta a szónak, a rábeszélésnek ritka adományát.

Ősz Torda, a táltos, a gyulák meg garabonczok mind odagyülének, mert Hadúr nélkül ily fejedelmi tanács nem esik egy is meg, ha jó végét várják szóvá tett szándéknak.

Eljött Etele is, Buda király öcsese, hadd tudja meg, minő akaratja legyen királyi bátyjának. Nem jött udvarával, csak néhány vitézzel és fogadta Buda illő szeretettel, meg is megölelte, királyi trónjához szomszédul ültette. Egy fának hajtási, egymás mellé valók.

Csendesség lön aztán, mert Buda király szólt:

— Húnok erőssége, urak, hallgassatok királyi szavamat. Mondom, a mint érzem, senki baltanácsát nem követi elmém; magam gondoltam ki, Hadúr sugalmazta, ki előtt meghajlik gyöngé ember-szándék. Nagy az én országom, Húnbércz koronája, merre büszke fejét felnyújtja az égbe és néz napnyugatra, délre vén Dunáig, azon is jóval túl: Bendeguz apámtól reám szállt örökül. Gyöngének itelem magam, hogy ellássam javát, orvosoljam, ha miben kell baját, tovább is terjesz-

szem, meg is oltalmazzam; igazságot szabjak, törvényt lássak, s vigyem nehéz hadak útján húnok erős népét. Agg bölcselem szaván indult vala elmém, mikor elgondoltam, megfontoljam bölcselem, a mit kijelentek hún-nép színe előtt: koronám megosztom én derék öcsémnel, *Etele királylyal*. Felzúgott örömmel mind a tanács:

— Éljen, Buda király, éljen!

Csak bemi Szász Detre nézett sandán jobbra, sandán nézett balra, ám azért ő is éltette jó Budát.

Szólt újfent Buda, húnok böles királya:

— Megosztom hatalmam Etele öcsémnel; igazságos osztály tetsző lesz Hadúrnak, én sem több, ő sem több, nem is kisebb egy sem. Harezből kivénültem én, ő harezra most termett, övé legyen a kard, intézze hadaknak dicsőséges sorját, messzebbre terjessze húnok birodalmát. Én maradok itthon, míg nyilhúzó húnok seregével bejár távol országokat: törvényt látok itthon, békességet szerzek. Megfőrünk így ketten, egy a más dolgába ha nem ártja magát. Így akarom, így lesz. Hogy Hadúr áldása e szert helybe hagyja, öreg táltos Torda, válassz ki méneseből a legszebbik lovat, fehér legyen, mint a te ezüst szakállad, mint Hadúr szüz hava, mely a földre hull le téli újuláskor. Áldomást utána, de vidámat igyunk.

Parancsszámba ment a király akaratja. Sietősen hordtak fát a garabonczok, gyulák készülődtek, előhúzta kardját hüvelyéből Torda, s kés mődra fonákul markába szoritva, rengő szügyébe a hófehér lónak beledöfte mélyen; kibuggyana vére, melyet talba felfogtak a gyulák. Oszt a garabonczok darabokra vágták, jobát értő kezekkel kiszelik testéből s oltárnézni vitték ősz táltos elébe.

Buda serleget kért, szép arany serleget, melynek párját nem lelsz hetedhét országon. Színültig megtölték tüzes honi borral; kezébe vevé azt a húnok királya, s felemelve mondá messze csengő hangon:

— Hadak ura hallgasd, a mit Buda mond itt igaz szívvél-szájjal. Úgy légy igaz hozzám, úgy segélj meg engem, a mint én a mai szert igazán megtartom, s Etele öcsémnel testvérhűségesen élek.

Ivott a serlegből, azután átnyújtá az öreg táltosnak, ki Etelének is másodsorban nyújtá.

Kezébe vevé azt húnok más királya és esküt esküvék messze döngő hangon, ilyeténkép esküdt:

— Hadak ura hallgasd, mit Etele mond itt igaz szívvél-szájjal. Igaz úgy légy hozzám, úgy segélj meg, a mint én a mai szert igazán megtartom, s Buda jó bátyámmal testvérhűségesen élek.

Ivott aztán ő is az arany serlegből, s mi még benne maradt, oltár zsarátjára mind reá-zuhintá.

Hát ebben a perczen, csoda-e vagy mi volt, de a húnó parázs tüszeme föléledt az üszkös kolonczon, s vérvörös, haragos lángok csaptak fel belőle, magasan fölesaptak a levegő-égbe.

BIKAVIADAL.*

Irta Pekár Gyula.

Félnegy óra van délután. A Calle de Alcalá impozáns hosszában izzad az aszfalt, a sorfák lombozata elfakul, elfeketül a nap hevében. A levegő tiszta, ragyogóan átlátszó, mint a kristály

IVOTT AZTÁN Ő IS AZ ARANY SERLEGBŐL.

Senki erre ügyet nem vetett, csak Torda, az agg táltos elméje borult el és szíve megdöbbsent, mintha látta volna igazságos Hadúr indulatos arcját.

Haj de, tülök szólt, lakomára hívó, állott nagy áldomás; gonosz előjelnek nem volt megsejtője, sem megfigyelője Budaszállásán vidgó húnoknak.

Csillag is kibukkant, hold jött fel az égre, ők még vidgdoztak, itták nagy örömet a testvér-osztálynak.

hasadása... Madrid lázban van: a tömeg özönlik a Puerta de Solról kifelé a Plaza de Toros felé.

Kétségbeesetten vágató gyerekek ordítanak végig a Salva de Prado sétányán, mintha csak a világ égne: Programa: El toreo! — Retratos de Lagartijo, Mazzantini, Cara Ancha**...

* Mutató közlemény szerzőnek *Délen és éjszakán* című művéből.

** «Műsor: A bikaviadal! Lagartijo, Mazzantini, Cara Ancha (híres viadorok) föllépte.»

S lihegve tartják a matadorok óriási könyomatos képeit a járókelő orra elé. Mert Spanyolországban a híres *espada* nemzeti hős és sokkal nagyobb úr egy miniszternél, ha az *espada*, mint p. o. most Guerrita, megsebesül, hasábokat közölnek az esetéről és bulletineket a hogylétéről. Frascuelo és Lagartijo sokszor voltak a királyi palotába hivatalosak; a jó Alfonz király nagyon szeretett torerokkal mulatni. Az *espada*knak, kik maguk fizetik csapatukat, különben elég nagy jövedelmük van: Mazzantini egy előadásért 10,000 pesetát kap... «Programa, Señor! El toreo!», közben azután villámsebese robognak

LESACA, A HÍRES MATADOR.

tova a többnyire zöld béléses és zöld libériás koesik.

De hátul, a sétahely végén feltűnik az óriási amfiteatrum. Elöttünk, a III. Károly diadalívénél, mintha megvadultak volna, pár sovány ló eszevesztetten vágat át a tömegben. Picadorok ülnek rajtuk s most gyakorolják be a halálra szánt, kimustrált 5 pesetás gebéket. De azért még elég jól mennek. Fél szemük már be van kötve... Elhaladunk a kegyetlen régens, a híres Espartero szobra mellett, jobbra illatozva terül el a ciprusos zöld Prado. A zsvaj egyre nő, vízholdó s programot áruló gerezkek, jegy-ágensek és koldusok rohanják meg az embert. Huh, ezek a koldusok! Batalionban állanak az út mentén s kísértetiesen hadonáznak leirhatatlan nyomoraik fegyvereivel, a mankók egész arzenáljával. Soha ennyi koldust még nem láttam! Igaz, a satnya spanyol fajnak, úgy látszik, különös tehetsége

van erre a mesterségre, mert a legfantasztikusabb nyomorultakat látni közöttük. Törött, csonka karok, hegedő sebek, végleg elszáradt végtagok... minden iszonyatos kereseti eszköze az iparszerű koldusnak és ő ki is rakja e nyavalyáját mind az utczára s pedig úgy, hogy a járókelő jól lássa... Végre ott állunk a hatalmas Plaza de Toros előtt, magas vörös téglából épült sok emeletes körönd ez, melynek elől gyönyörű mór kapuja van. Egy millió forintba került és tizennégyezer embert képes befogadni.

A szép mór kapu előtt egy divízió lovas zsandár áll kivont karddal és éles töltényekkel. A Guardias civiles ezek: Spanyolország egyedüli megbízható hatósága, komoly, bátor férfiak, a kik ép úgy, mint a mi zsandáraink, párosával czirkálnak összevissza az egész országban. Bent a nézőtér is tele van guardiákkal: az ember sohasem tudja, mi történhetik, a spanyol, ha a bika vagy az *espada* rossz, mindjárt ölni kész, vagy legalább is a fejéhez vágja valamelyik picadornak a székét.

Iszonyatos tolongáson át behatolunk. Jegyünk az északi, árnyékos helyre szól. De azért a napos helyek is mind sűrűn tömve vannak. Az amfiteatrum alsó részén emelkedő kőpadokkal van kirakva, a felső részen számozott ülőhelyek vannak, az emeleteket pedig a királyi s az elnöki s egyéb páholyok s más ülőhelyek foglalják el. A helyek aránylag nem drágák, egy jó hely körülbelül 1 frt 50 krba kerül.

Iszonyatos odabent a zsbongás. Lent a porondot körítő erős deszka- és czövek-kerítéshez a szakértők támaszkodnak és latolgtják az esélyeket. Négy óraker végre megtelnek a páholyok. Mindenki beszél, szivarozik, iszik, vagy a botjával kopog. Olykor megéjlenek a kitűnő *Veraqua* herczeg urat, a ki a hat bikát a viadalhoz adta.

Végre megjelenik az elnök feketében, simára borotválva s czilinderben. Városi ember, ayuntamiento, a tanács tagja. Nagy sora van neki, mert ha a bikák nem válnak be, rendesen kifütyölik, sőt esetleg meg is verik. A sárga-piros ernyő alatt rejtőző piros nadrágos katonabanda rákezd valami andaluziai indulóra... No, most már bevégezték a torerok a kápolnában imájukat, vége a misének, kezdetik a corridót.

Most kinyílik az elnöki páholylyal szemben levő nagy íves kapu, mely az ülések közé van vágva. Harsogó trombitaszó mellett jön be két fekete lovas, II. Fülöp korabeli ruhába öltözött *alguacil*, rendőr, kik az elnök elé járulva, enge-

delmet kérnek a csapat bevezetésére. Ez urakat a tömeg nem szereti, mind a rend öreit, a rendet kevésbé szerető spanyol örömet kifütyöli őket. Most megnyílik a kapu még egyszer.

Na, fenséges látvány az, mikor a *cuadrilla* bevonul. Két sorban jönnek be egymásután a

ötéves fiatal ember, még «novillo»* s már is milyen híres! Különben gróf: Don Juan Gomez de Lesaca, katonának készült s úgy hagyta ott pályáját a bikaviadorságért. Utána lépdél violaszín, fekete díszes ruhában a másod *espada*, José Moyano. S úgy a többiek, a *chulok*, *banderillerok*.

PICADOR, A MINT A VIADALRA MEGY.

fehér harisnyás, aranytól, ezüsttől ragyogó, karmazsin piros, kék és zöld nadrágos, vakító sujtásos torerok, ősi spanyol andaluziai viseletben. Vállaikra pompás köpeny van vetve (egy ily öltözet 2—3 ezer forintba kerül), mintha csak bálba mennének, melyen kivágott abbé-czipők vannak a lábaikon. Elöl jön a *matador* külön; a tömeg zajosan éljenzi: Lesaca! Lesaca! Huszon-

A banderillerok után jönnek nagy, széles kerek thessáliai kalapban, vasfegyverzetes és sárga szarvasbőrrel fedett lábaikkal fizánkoltatva lovaikat, a *picadorok*, a legvégén jön a díszes, vörös-sárga bojtos hármás öszvér-fogat, mely a holtakat vonszolja ki a porondról...

* Ujonez.

Az elnök előtt megáll a csapat. Lesaca leveszi fekete fővegét s mélyen meghajol. Gyönyörű fiú, nagyon kecses, göndör haja csinos czopfba van fonva, melyet nagy kerek fésű fed el a fejtetőn... Az elnök int a zsebkendőjével és ledobja a «toril» kulesát, melyet az egyik alguacil tollas kalapjában fog fel. Egy öreg banderillero oda fut a rácsos kapuhoz s kinyitja...

A zene, mintha az espada kardja vágta volna el a melódia fonalát, megáll. (Folyt. köv.)

A szabadságharcz költészete.

A *Tanulók Lapja* számára írta Kúfí Zsigmond.

Jellasics vereséget szenved Pákozdnál, Perezel Ozoránál Rothot és Phillipovicot tette csúfá, Bécsben felakasztják Latourt, Erdélyben pedig a lengyel, olasz, francia segédhadak visszafoglalják a várakat: vezérük Bem, a kinek az ágyú a lova, s egy lovagkorbácsot tartván kezében, beveszi az eget, ha kell, jókedvében. S most felsorolja a vezéreket: Windischgrätz, ez a vén fogatlan gereben; Görgei okos és tudós generális, mindenkor nagy vezér,

Olyan ő, mint a sors, melyet nem lát senki,
De hogy felette van, érezi mindenki,
Csatáit rendesen távolról intézi,
S mégis hogy jelen van, azt tudják vitézi.
Olyan ő, mint az ég sebes villámlása:
Nem tudni, hol támad, s hol lesz megállása.

A nagyszombati ütközet a magyar nemzetnek valódi nagyszombatja, a melyre nem sokára meglesz a feltámadás is; a magyar kormány Debreczenbe vonul, s a magyar sereg diadalai és kilátásai szaporodnak, Perezel és Damjanich, meg a harmadik és kilencedik zászlóalj méltóan sorakoznak e hősök mellé.

A magyar sereg hősi diadalai és az osztrák álnokságnak napról napra való nyilvánulása megtermette gyümölcsét: a debreczeni nyilatkozatot, s az igazi élet-halál-harcz csak ekkor lépett fel az egész vonalon a maga rémitő kétségbeesésében, a melybe csak az Istenbe vetett bizalom vetett némi sugárt:

Megsegít az Isten, hogyne segítene,
Hisz ő a szabadság s magyarok Istene.
Ott volt ő eddig is velünk a csatában,
Az ő haragja volt a huszár kardjában;
A honvéd szuronyát ő maga vezette,
Szent gondviseléssel lebegvén felette.

Addig is, hogy épen ne essünk hibába,
Ajánlom keteket Isten ótalmába.

Eddig a pontig harsogja világgá az *Arany Trombita* a szabadságharcz eseményeit. Minden

sorában meglátszik, hogy izmos költői tehetség alkotása, a ki látta és átérezte nemzetének nagy-szerű küzdelmeit, s ez egyrészt szeretetet, büszkeséget és esodálatot keltett benne, másrészt meg a vad gyűlölség lángját szította fel benne. De e két fajta tényező közül ha bármelyik nagyobb szerepre vagy túlsulyra jut, az mindig a költői érték rovására esik, mert az ilyen művek nem azt az önzetlen és önzetlenségre tanító célt szolgálják, hogy gyönyörködtesse, hanem rendszeren meggyőzni iparkodnak, akaratunkat elhatározásra bírni, már pedig ez első sorban szónoki czél, tehát az ilyen művek retorikusak szoktak lenni. S egyetlen futólagos pillantás a Sárosy művére, meggyőzhet bennünket ez állítás igazságáról. A nagyhangú szólamok, a minőket a rögtönző szónok a pillanat hevében szokott odavetni, nem épen ritkák az *Arany Trombitában*, sőt nagyon gyakran a demagóg hangja is belé vegyül az arany hangba, s épen nem teszi csengőbbé azt.

S a mint a szónok, ha egy-egy csattanós gondolat, szellemes eszme ötlük agyába, beszédét folytathatja az eredetileg megszabott határokon túl is: úgy hiányzik az *Arany Trombitában* a belső műszerkezetnek az a biztossága, a mely által az események nem a pusztá véletlenség, az időben való egymásutánság kapesától összefüvze jelennek meg, hanem látjuk a költői eszmét, az alakító és teremtő erőt, a mely a pusztá fizikai kapcsolatot lélektanivá teszi. Azt az érzést értem itt, a mely valamelyik igazi műremek élvezésénél megmondja nekünk, hogy itt végén vagyunk; érezzük a kerekedséget, felesigázott kíváncsiságunk megnyugtatóását, lelki életünk esendes és boldog harmoniáját.

Ez az, minek hiányát legjobban érezzük Sárosy forradalmi költeményében; van alapgondolata, csak hogy nem költői, van szerkezete, csak hogy nem művészi. Nemcsak érezzük, hanem biztosan tudjuk is, hogy munkáját a szerkezetnek legkisebb megeseonkítása nélkül egy «lehelettel» előbb is befejezhette volna, vagy akár még hárommal megtoldhatta volna.

Elvei sem állapotok meg tisztán és határozottan, hanem az események rohanó árja, majd jobbra sodorta, majd balra csapta; erre elég bizonyíték, hogy míg a munka elején így énekel:

Magatokra bizom, hogy megítéljétek:
E familiából kell-e király néktek?

addig az utolsó leheletben már így szól:

Ha tisztába hozzuk az egész országot,
Nyomban kikiáltjuk a köztársaságot.

De hát lehetett-e ez másképp a forrongó idők tüzes katlanában, a mikor az izzó folyam naponta nemes érez mellett hitvány salakot is hozott a felszínre s esodás változásokat vitt végbe az emberekben, a melyek közt nem a legkisebb, a melyet Sárosy Gyula költői működésében létrehozott.

Sárosy költészete főbb vonásokban arra mutat, hogy Bajza és Garay tanítványa, melynek látszó érzések e szenvedély erőltetett hangján, talán megközelíti ez a jellemzés némileg költői irányát. A népieshez csak annyiban hajlik, a mennyire költőink Petőfi és Arany fellépése előtt általában: újnak, furesának találták, tehát foglalkozni kezdtek vele, de valódi még ma is kellőképp meg nem becsült kincseit nem méltatták kellőképp. Ilyen volt Sárosy Gyula is.

De ime *Arany Trombitája* a nép füléhez és szívéhez szól; a demokratia diadala mintha lelkében új erőket keltett vagy régieket ébresztett volna: a népies a szó legmindennapibb értelmében. De már most mi a különbség az ő és például Arany János népies epikája között. Az, hogy Arany művész, Sárosy pedig csak mesterember, nem magyaráz mindent, de egész világossá teszi, azt hiszem, a különbségeket az, hogy Arany a népet felemelte magához, Sárosy az ő színvonalára szállt le; Arany a maga lelkéből is adott neki, Sárosy még a népéből is elvett.

De minden hibái és gyarlóságai mellett irodalmunk legérdekesebb termékei közül való az *Arany Trombita*, a melynek értékét ma sokkal nagyobb-nak tartja a történetíró, mint az aestetikus. A munkát, meg az alkotóját is legjobban jellemzi Schopenhauernek egy műkifejezése: Zeitiener. Az irodalomtörténetíró a viszonyos igazság mérlegével kezében állapíthatja meg a legjobban tulajdonképeni értékét.

Sárosyról ezek után kevés a mondani valónk. *Arany Trombitájának* páratlan sikerén felbuzdulva meg akarta irni a gyémánt trombitát is, de e helyett a gyász szomorú éveiben belé akar fújni *A fátyolozott trombitába*, de a fátyol csak gyengítette a hangot, a gyász és szomorúság mélységét nem adta meg neki. Sárosy soká bujdosott, üldöztek, s elfogva internálták. Ez időből való Börtöndala, s más a forradalomra vonatkozó költeményei, de a ki a harezri riadót olyan nagy, bár pillanatnyi hatással tudta megzendíteni, az elégia esendes lemondásának hangját nem tudta eltálatni. Legnagyobb hatást tett tán Farsangi dala 1850-ből, a mely a közönyös-

ség és gúny álarca alatt emészto bánatot rejteget:

Tánczolatok, lányok, tánczolatok,
Hisz úgy is régen már nem tánczolatok;
Magyarország vigalom színhelye:
Épen most van a táncznak ideje.

Bujdosás, nélkülözés megtörték a szenvedélyes költőt, a ki «egy nagy idő lángoló lelkü krónikás költője volt, s egy igen szomorú idő megtört lelkü áldozata lett». *Arany Trombitája* szabadságharczunk egyik legérdekesebb és legolvasottabb terméke volt, de egyúttal legesattanosabb bizonyítéka annak, hogy valamely munkát ideig-óráig tartó sikerhez juttatnak a külső körülmények; de valódi és maradandó elismerést csak az igazi költői alkotás teremthet, a melynek egyetlen támasza és erőssége van: a szép!

(Folyt. köv.)

Debreczeni diákok hajdanában.

A diák sem maradhat hátra az emberi természet ama közös vonásában, hogy szeret maga elé a szellemi fejlődés minden terén példaképeket, prototipusokat állítani. A diák prototipusa: olyan fiatal ember, a ki egyéniségében markánsan egyesíti mindazon jellemző, jó avagy rossz vonásokat, a melyek a diákok diákká teszik. Az angol fiú áhítattal emlékezik az oxfordi meg cambridgei ifjakra, a német a heidelbergi burschokra, a spanyol a salamancai licenciatusokra. Ezekhez képest a magyar fiúnak is megvan a maga kegyelettel emlegetett diáktipusa: a *debreczeni diák*, kinek alakjához annyi sok történelmi hagyomány, annyi hazafias, sőt vitézi erény, annyi nevetető fufang, és kópéság emléke fűződik.

Ezért azt hisszük, hogy mindenképen hálás föl- adatot teljesítünk, ha bemutatjuk korszakok szerint a debreczeni diákoknak történelmi hiteles-ségü megjelenését.

Olvasóink bizonynyal érdeklődéssel szemlélik majd hírneves elődeiknek érdekes viseletét és félig méltóságos, félig nevetséges alakjukban esodálkozva ismerik föl a határozott *papi jelleget*. Ne fedljék azonban, hogy az iskolai oktatásnak akkori-ban még teljesen zárdai jelleme volt; az egész még a középkorból származott, melynek egyes intézményei régfontartották magukat, mégazután is, midőn a középkor rég letűnt és az új korba hajnallott át. Ez a zárdai jellem érvényesült még a protestáns iskolákban is; a benn és együttlakó diákoknak papi-as egyenruhát kellett öltöniök és viselniök, kü-

lönbség nélkül mindeneknek, akár papi, akár világi pályára készültek különben. Megvolt e szabályzat Bethlen Gábor nagyenyedi főiskolájában, Debreczenben, Sárospatakon, Marosvásárhelyt, Pápán, Udvarhelyt, valamint a szepességi és erdélyi szászok iskoláiban. Az ottani tanulók e képekben elődeik külsejét fogják megismerni.

A nagyobb tanulók e formaruhai szabályzata bizonyos mértékben a legújabb időkig megmaradt, habár 1848 körül csak az attilára és a köcsögkalapra szorítkozott is. Régebbi időkben a kor divatja

zadban keletkezett, mert bizony a XVII. század kurucz diákjai megnövesztett szakállal jártak. Az emlékezet fentartja, hogy Bethlen Gábor fejedelem udvari tisztjei is ezt az egyenruhát hordották.

II. József császárnak úgy látszik, nem igen tetszett ezen uniformis, mert miután az 1770-ik évben Debreczenben járt, Forgách gróf királyi biztos barátságos úton rábirta az akkori iskolai előljárást, hogy cseréljék föl ezen egyenruhát mással. 1774 május havától kezdve tehát csak a kapesos dolmányt hagyták meg, a zöld tóga helyett fekete

DEBRECZENI DIÁKOK HAJDANÁBAN.

szerint változott, a nélkül mégis, hogy papias jellegét egészen levette volna.

Az egyenruha eredetét egészen az 1624-ik évig vihetjük föl. Ekkor Bethlen Gábor meghagyásából Rákóczy György magyar főúr a felsőbb tudományokat hallgató collegiumi ifjakat a következő egyenruha viseletére kötelezte: bokáig érő kapesos dolmány, ezenfelül zöld tóga, olyan sárga zsinóros kivágással, hogy midőn a diák tógáját összefogta, azon egy sasforma látszott, a fő nyestes *sinkó* (hosszú magyar süveg), felül kinyuló zöld foszlánnyal. Képünkön a szakáltalan arcz azt mutatja, hogy az eredeti kép már a XVIII. szá-

palástot, csáko helyett háromszögletű kalapot kapott az ifjúság. Nagy volt a sajnálkozás a diákság között a százötven esztendőös rab viselet enyészésén; közkezen forgott Keresztési Józsefnek *Lusus Poëticus* című kézirat latin versezete, melyben a régi zöld tóga és *sinkó* bánatosan búcsúznak egymástól, meg a főiskolától.

Az új viselet alig tartott másfél esztendeig; 1775 novemberében a fekete palást helyett róka-farkos ujjas mentét hoztak be, melyet télen a kapesos dolmány fölibe kanyarítottak, nyáron pedig a régi kapesos dolmányt hordozták, legfőlebb esős időben húztak föléje köpenyt.

Az 1803-ik évben eltörték úgy a rókás mentét, mint a kapesos hosszú dolmányt és fekete tógát, helyette gombos fekete magyar dolmányt rendeltek, elébb háromszögletű kalappal (lásd az ábrán), majd figaróval. Eme hosszú papi köntös viselését a közvélemény sürgette, mely szerint a hosszú ruha a méltóság és tisztesség, rövid ruha a gyermekded léhaság és laikus pajzanság jelvénye. Nem is tűnt el a papi dolmány (tóga, reverenda) 1845-nél előbb, a mikor hivatalos eljárásokban térdig érő fekete Zrínyi-kabát, sötétszínű nadrág, mellény, nyakkendő, fekete kalap, sötétszínű köpeny lett az egyenruha, egyébkorra más öltözet viselését is megengedték, csak «tisztos» legyen az.

IRODALOM.

Délen és északon, írta Pekár Gyula. Két kötet. Pekár eddigi elbeszélő kötetének szebbnél-szebb leírásaival keltett figyelmet; kevés magyar író van, ki a természetet, az embert környező világot színesebben tudná elébünk varázsolni, mint Pekár. Az előttünk fekvő két diszkötet minden lapja telis-teli van megkapó leírással. Olyan leírás ez, mely a dolgok külsején átsugározatja azok essenciáját. Az ő Itáliája, az ő Spanyolországja, az ő Skandináviája úgy áll előttünk, mint egy-egy élő, egyénileg megjelölt ember, kinek szeméből eleven fény sugárzik és kinek ajkairól az élet szava hallszik. Felejthetetlen kép gyanánt áll előttünk az ő bújbajos Velenczéje. Nem az a város az, melyet sablonos útleírásokból és megunt festményekről ismerünk. Velenczét ő így látja: hermelines asszony, ki gyászt öltött magára és egykori pompája czafrangjaival pénzt koldul hajdani alattvalóitól, az idegenektől, az egész világtól... Így egyénit meg mindent. A várost, a képet, a mezőt, a tengert. Ha a szomorú jelent rajzolja, akkor enyhítésül a mult dicsőségével sugározatja be, ha pedig fényt és dicsőséget ír le, finom, szürke hálóként borítja rá lelkének melancholiáját, mintha azt jelezné, hogy a fény és pompa muló és hogy a nyár virágai körül ott sóhajtoz már a közeli hervadás fonyasztó szellője... És míg lelkünket, kedélyünket leírásával ragadja meg, másfelől értelmünkhöz is szól. Itt mint historikus, ott mint az olasz, a spanyol irodalom ismerője, más helyen, mint műtörténész, mint kritikus egészíti ki, teszi harmonikussá az elébünk rajzolt képet! Könyvét szívesen, nagy élvezettel és tanulsággal olvastam. A pompás kötésű munkának, melyet az Athenaeum adott ki és 71 szövegrajzzal és 42 képmelléklettel díszített, ára 10 forint. Csinos borítékban fűzve 8 forint. E rendkívül érdekes munkából lapunkban is közlünk mutatványul egy szép részt, a spanyol bika- viadal leírását.

Az Olcsó Könyvtár új sorozata. Közel két évtized óta szolgálja immár e kitünő vállalat a magyar irodalom érdekeit, jeles hazai és idegen nemzetbeli írók munkáinak olcsó kiadásával. Most pedig, mióta új sorozata 10 kros füzetenkint jelenik meg, méltán szolgált az «olcsó» nevére. Gyulai Pál avatott keze kitünően válogatta meg a legújabb számokat is. Kezdődik az új sorozat George Elliot híres regényével, a Vizi malommal (1041—1052. sz.), melyet Váczy János ültetett át. A nagy angol író, mélyesleges lélektani festésével, mely az emberi lélek rejtelmeit, a társadalom fonákságait oly mesterien és egy minden részleteiben érdekes mese keretében állítja elének, azon írók közül való, a kik fölött az irodalmi izlés váltakozó hullámai nyom nélkül szállnak át. Az ő regényei az idő multával csak nyernek értékökben. — Jósika Miklós gyönyörű novellája, Bornemissza Anna (1053) méltán sorakozik melléje. Erdély történetéből egy változatos, színgazdag kép, melyen Apaffy Mihály heroikus lelkű felesége, nagysága egész mivoltában jelenik meg előttünk. — Tacitus Agrícola élete (1054) a római történetírás mesterének egyik ragyogó essayje, melynek Csiky Kálmán avatott tolmácsa. A következő számban egész új műfajt mutat be a magyar irodalomban. — Lazarillo de Tormes élete (1055—56) a spanyol picaresca regények megalapítója és századokon át a latin népek egyik legkedveltebb olvasmánya volt. Érdekesség dolgában a világirodalom kevés alkotása vetekedhetik e munkával. — A középkori magyar irodalom egyik legszebb költői mondáját Sziládi Áron bocsátja közre. Ráskai Gáspár Egy szép história a vitéz Franciskorul és az ő feleségéről (1057) méltó arra, hogy az irodalomtörténeti oktatás segédkönyvül válaszsza és hogy a nagy közönség is megismerkedjék vele. — Almási Tihamér egyik népszerű színműve Czigány Panna tölti be az 1056—59. számot, míg a következő — Fazekas Mihály naiv szépségével soha el nem évült kis époszát, a Ludas Matyit közli új lenyomatban. Emelik e kiadás értékét az első kiadásból lenyomott képek. Végül berekeszti az új sorozatot br. Kemény Zsigmond Két boldog című beszélye (1061—62. sz.), a nagy regényíró kisebb munkái közül kétségtelenül a legszebb. Micsoda mesterien megírt történet ez és rövidségében is milyen hatalmas korkép! Az Olcsó Könyvtár új sorozatának egy-egy száma 10 kr.

VEGYESEK.

Krónika.

- Április 16. 1830. Katona József †.
 „ 17. 1330. Zách Felicián merénylete Róbert Károly és családja ellen.
 „ 18. 1813. Szalay László történetíró szül.
 „ 21. 1736. Savoyai Jenő herceg †.
 „ 22. 1616. Zrínyi Miklós, a költő szül.
 „ 23. 1600. Pálffy Miklós gróf †.
 „ 27. 1796. Jósika Miklós báró szül.
 „ 28. 1832. Vadnay Károly író szül.

A ciszterciák rendje e hónap végén üli fennállásának nyolczszáz éves jubileumát. Az érdekes tanítóréndtől fentartott gimnáziumok istentiszteletekkel és ifjúsági ünnepekkel adóznak a nagy évfordulónak. A rendet 1098-ban alapította Szent Róbert francia apát és első kolostoruk Burgundban, a Dijon város melletti Cîteaux-ban emelkedett; Cîteaux pedig latinul Cisterciumnak hivatván, tőle kapta a rend a «cisterci» nevet. Hazánkban nagyon régen elterjedtek, főképp III. Béla (1173—1196) pártfogása mellett. Ő alapította 1182-ben a Bakony mélyében a híres zirczi apátság, majd kevéssel utóbb a pilisi, pástói és szentgotthárdi apátságokat. A ciszterciák eleinte főleg földműveléssel, erdőirtással, mocsarak lecsapolásával és templomépítéssel foglalkoztak: ők hozták be Magyarországra a csücsüves goth építési stílust. Elvülhetetlen érdemeiket szereztek azonban a tanítás terén: kezeik alól számtalan nemzedék, ezer meg ezer, nagy szigorral, de jóindulattal és erkölcsös meg hazafias szellemben nevelt ifjú került ki. A ciszterciák egyáltalán első helyen ragyognak a szerzetesrendek közt magyarság és hazafiság dolgában: 1848-ban a zirczi kispapok egy szállig elmentek katonának (Jókai Mór fényesen beszéli el ezt az *Enyim, tied, övében*) és az abszolutisztikus kor idején az ő iskoláikban szabadon lüktethetett a nemzeti érzés. A rendnek jelenleg 140 tagja van és négy középiskolát tart fenn: a *bajai, egri, pécsi és székesfehérvári* főgimnáziumokat, melyek valóságos mintaintézeteknek mondhatók.

Április az internátusban. Az okos nevelő nem rontja a fiatalság jó kedvét, ha túl nem csap a megengedett határon. Különösen arra szoktak ügyelni és pedig nagyon helyesen, hogy a kedélyesség léhasággá ne fajuljon. Már talán az utóbbi színébe öltözködött az az áprilisi tréfa, melyet egy tanítézet belakóinak három fiatal gonosz csoportja cselekedett meg mit sem sejtő társam reggeli öltözködésének alkalmára. Az első kakasszóra talpon van a három pajkos összeesküvő és nesztelenül hozzáfognak jól kieszelt tervük végrehajtásához. Úgy össze-vissza cserélik-berélik vagy harmincz tanuló minden kigondolható ruhadarabját, hogy azok, midőn az álom lélek-harangjára az édes pihenéstől megvalni kényszerülvén, álmotag szemmel, az ástástól örvénylő szájjal és mindenekfelett borzas fejjel öltözködni kezdenek, oly bábeli zavarba bonyolódnak, hogy azt olvasóinkkal együtt elképzelni tudjuk, de leírni nem. Az egyik akkora harisnyát akart a lábára erőltetni, mely alig ment volna az orrára, a másik akkora cipőben csoszog, hogy csolnakázhatik benne. Emitt féllábon sántikál az egyik, mint golya a jégén, hozzá olyan közkeletű tarka mondásokat kelepel, melyekre alig tartotta volna valaki képesnek éretlen ajkait: amott ágya alatt bujkál egy elkeseredett alak, hogy onnan halászszon ki valamit; a három kopé pedig jókedvében nagyokat ugrik és kacagja barátainak ostoba maszkuráját. Emeg dühös, mint a nőstény tigris, fűrkészve, kutatva felfegyverkezett markával a bűnösöket, a kik talán még a legnagyobb zajt ütik, persze volt gondjuk rá, hogy ők se jelenjenek meg a színen a magok bőrében stb. A csetlés, botlás, lahótázás, kiromkodás, évelődés, éneklés, dobálódás, egyszóval iszonyú zsvaj alig akart véget érni. S ugyan megjárta volna a három gonosztevő, ha kísül, hogy ők rendezték e nagyszabású áprilisi-járatást.

Hírlap Homeros nyelvén. Washingtonban, az Egyesült-Államok székvárosában egy idő óta új lap jelenik meg, de nem angol, francia vagy más modern

nyelven, hanem klasszikus görög nyelven, abban a szójárásban, a melyen Homeros, Platon és Xenophon irtak és Demosthenes szónokolt. Címe az új lapnak, melyet a washingtoni egyetem diákjai szerkesztenek, a «Kelet tükre». Nyelvezete leginkább Xenophon írásaira emlékeztet. Nagy, régi betűkkel nyomtatják a sajtószertű újságot, mely esakis ókori dolgokra vonatkozó közleményeket vesz föl.

Az emberi test növéseéről a következőket mondja egy angol orvostudományi közlöny: A fiúk 11-ik, a leányok 14-ik életévükben nőnek legerősebben, a leányok 15-ik életévükben elérik teljes magasságukat, de teljes súlyukat csak a 20-ikban. A fiúk 11-ik életévükig erősebbek, mint a leányok, ezentúl a 17-ik évig a leányok vannak előnyben és azután ismét a fiúk. A gyermekek súlya és nagysága novembertől ápriliséig igen keveset gyarapszik, áprilistől júliusig nőnek, de súlyból veszítenek, júliustól novemberig súlyban gyarapodnak, azonban nem nőnek. Itt egyúttal megemlítjük, hogy az alvás nagy befolyással van a gyermekeknél a test növése. Csecsemőkorban legtöbetszanak a sakkor gyarapodnak is a legjobban. Később 8—9 éves korában is legalább 10 órai alvást követel a gyermek teste. *Hufeland* Makrobiotikájában ezt mondja: Este hatkor fekdődjön és reggel hatkor keljen a gyermek, hogy mint férfi nagy kort érhesen meg egészségben.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Április 11-ike a középiskolákban.

A máramaros-szigeti állami tanítóképző-intézet. 1. «Hunyady-nyitány» Erkel F.-től, előadta az ifjúsági zenekar. 2. «Hymnus», énekelte az intézeti ének. 3. «A szent dal», írta Pósa Lajos, szavalta Szentkirályi Kálmán IV. oszt. tan. 4. «Járjatok be minden földet», induló, a tanítóképző ifjúsági zenekar kísérete mellett énekeltek a gyak. iskola III—IV. o. tanulói. 5. «Király-ének», írta Komócsy J., szavalta Héder János gyak. isk. IV. oszt. tan. 6. «Királydal», szövege Jókaitól, szerző Irsa Bálint int. zenetanár, énekelte a tanítóképző ifjúsági énekkara. 7. «Hymnus», írta Vörösmarty M., szavalta Pesthy Sándor III. éves tanítóképző növ. 8. Emlébeszéd, tartotta Kovács Zoltán tanár. 9. «Szózat», énekelte az ifjúsági ének. 10. «Ötven év» Sajó Sándortól, szavalta Tolnay János IV. éves tanítóképző növ. 11. «Rákóczy-induló», előadta az ifjúsági zenekar.

A losonczyi állami főgimnázium. 1. «Hymnus», előadta az ifjúsági énekkara. 2. Ünnepi beszéd, tartotta Gresits Miksa igazgató. 3. Egyveleg «Bánk-bán» cz. operából, előadta az ifjúsági zenekar. 4. Katona J. «Bánk-bán»-jának II. felvonása, előadták Oppenheimer F. VII. oszt. tan. (Bánk-bán), Schönfeld Gy. VIII. o. t. (Petur-bán). Cserépy G. VI. o. tan. (Simon-bán), Thomka L. VII. o. t. (Mikhal-bán). 5. «Szózat», előadta az ifjúsági ének. 6. «Rákóczy-induló», előadta az ifjúsági zenekar.

A pécsi róm. kath. főgimnázium. 1. «Hymnus», előadta az ifjúsági ének- és zenekar. 2. Petőfi «Nemzeti dal», szavalta Gombos Lajos VII. o. t. 3. Alkalmi beszéd, mondotta Nemes Tivadar tanár úr. 4. «Szózat», előadta az ifjúsági ének. 5. Vörösmarty «Hymnus», szavalta Blaskovich Iván VIII. oszt. t. 6. «Rákóczy-induló», előadta az ifjúsági ének.

A szegedi főgimnázium. 1. Wimmer «Hazánk», énekelte az önképzőkori ének. 2. Pintér K. «Nagy idők tanúi», szavalta Hentz Károly VIII. oszt. tan. 3. «Francia nyitány», előadta az önképzőkori zene-

kar. 4. Vörösmarty «Szózat», szavalta Várnay Dezső VIII. oszt. tan. 5. Ünnepi beszéd, mondotta dr. Jászai Rezső főgimn. tanár. 6. Schumann «Élj ősaink hazája», énekelte az önképzőkori ének. 7. Petki «A branyiszközi pap», szavalta Traum Péter VII. oszt. tan. 8. Doppler, egyveleg a «Benyovszky» czímű operából, előadta az önképzőkori zenekar. 9. M. Kovács Gy. «Árpád síri álma», szavalta Gönczi Elemér VIII. o. t. 10. Boldis «Talpra magyar», zongorakíséret mellett énekelte az önképzőkori ének. 11. Pósa «Ezer év», szavalta Márki Imre VII. oszt. tan., zongorán kísért Erdélyi Sándor VIII. oszt. tan. 12. Induló, előadta az önképzőkori zenekar.

A bpesti gyakorló főgimnázium. 1. «Hymnus», előadta az ifjúsági ének- és zenekar. 2. Dr. Wagner Alajos hely. igazgató úr beszéde. 3. Kármán Tódor VIII. o. tan. tartalmas előadása a 48 as törvényekről. 4. «Beresényi nótája», előadta az ifjúsági zenekar. 5. Petőfi «Talpra magyar», szavalta Popper Leó II. oszt. t. 6. Bajza «Ébredés», szavalta ifj. Wlassics Gyula IV. o. t. 7. Vörösmarty «Honszeretet», szavalta Imrédy Károly IV. o. t. 8. Petőfi «Honfidal», szavalta Ósz Lajos VI. oszt. t. 9. Petőfi «A magyarok istene», szavalta Czukor Kálmán VI. oszt. tan. 10. «Rákóczy-induló», előadta az ifjúsági zenekar.

A pécsi magyar kir. áll. főreáliskola. 1. Reggel nyolcz óraker háladoó istentisztelet a róm. kath. és az izraelita templomban. 2. Az intézet helyiségében az ünnepe a «Hymnus» éneklésével kezdődött. 3. Majd Fischer Sándor VIII. oszt. tan. lépett a pódiumra és elszavalta Petőfi Sándor «A ledől szobor» cz. költeményét. 4. Utána Simon Béla tanár úr «A márcziusi vívmányok történeti jelentőségéről» tartott szabad előadást. 5. Majd a főreáliskola énekkara énekelte el Hoffer Károly «Király hymnus»-át. 6. Ezután Schvarecz Gábor VIII. o. tan. szavalta el Tóth Kálmán «Előre» cz. költeményét. 7. Dischka Győző főreáliskolai igazgató úr buzdító szavakat intézett az ifjúsághoz. 8. Végetül az ének. a «Rákóczy-induló» ra zendített.

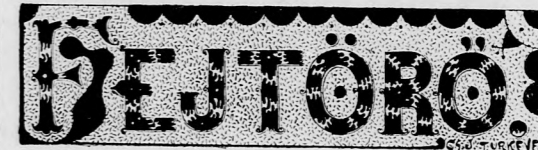
A VII. ker. magy. kir. állami főgimnázium. 1. Énekszám, előadta az ifjúsági zenekar. 2. Dr. Létmányi Nándor tanár úr ünnepi beszéde. 3. Vörösmarty «Hymnus»-a, szavalta Hegedűs Tibor VI. oszt. tan. 4. Friedmann Emil VII. o. t. hegedűjátéka. 5. Vörösmarty «Honszeretet» czímű költeményét szavalta Berger Simon VII. oszt. t. 6. Énekszám, előadta az ifjúsági zenekar.

A nagyvárad magy. kir. állami főreáliskola. 1. Az igazgató megnyitója. 2. «Hymnus» Köleseytől, énekelte az ifjúsági ének. 3. Ünnepi beszéd, tartotta Dr. Szombatfy István r. tanár. 4. «Hymnus» Vörösmartytól, szavalta Naulender L. VII. oszt. tan. 5. Jókai-Belezny «Királyhymnus», énekelte az ifjúsági ének. 6. «A ledől szobor» Petőfitől, szavalta Krüger J. VII. o. t. 7. «A magyarok istene», Petőfitől, szavalta Kepes M. VII. o. t. 8. «Szózat», énekelte az ifjúsági ének.

Az érsekújvári közs. kath. főgimnázium. Reggel kilenc óraker háladoó istentisztelet volt a Ferencz-rendiek templomában, s utána a főgimn. épületben, díszes közönség jelenlétében a nemzeti «Hymnus» eléneklése után szép erkölcsi sikerrel róttá le a kegyelet adóját az ifjúság a következő műsor előadásával: «Visszapillantás 1848-ra», felolvasás, tartotta T. Aszuskó Sándor VIII. oszt. tan. «Nemzeti dal» Nagy Károlytól, előadta a főgimn. ének. Drámai költemény Földes Imrétől, előadták Zöldy E. VII. o. t. (idegen), Bednarik L. VIII. oszt. t. (elége-

detlen), Geleta G. VIII. o. t. (magyar ifjú). (E hatásos alkalmi darab lapunkban jelent meg s előadva, nagy tetszést aratott.) «Nemzeti riadó» Rudnyánszkytól, szavalta Engel M. VII. o. t. «Szózat» Vörösmartytól, előadta a főgimn. ének. Ezután számos közönség s a lelkes ifjúság a király s a haza éltetésével szétoszlott.

Az aradi tornaverseny programja. Nagyjából már megállapította az aradi kerületi tornaverseny programját az előkészítő bizottságnak április hónapban Himpfner Béla ügyvivő alelnök elnöke alatt tartott ülése. Nagy Sándor tornatanár mutatta be a verseny sorrendjének tervezetét, a melyet a bizottság pontonként fogadott el és megállapította az időt, a melyet a verseny egyes számaira fordítanak. A tornaverseny pályája a waggongyár mellett lévő új vásártéren lesz, oly módon, hogy a versenyteret egyik oldalról a waggongyár kerítése zárja be. A tornaverseny pünkösdi első napján délután két óraker kezdődik: a tornaversenyen résztvevő ifjúság a Szabadságtéren fog gyülekezni és innen az Atzél Péter-utczán, az Andrássy-téren, a József főherczeg-uton, a Liget-utczán és a városligeten át vonul impozáns menetben a versenyterre. Megállapították a bemutatandó szabadgyakorlatokat, úgyszintén nagyjából a kiosztandó érme és oklevelek számát is: ez utóbbi azonban a jelentkezésektől függ. Az ülés megállapodásait jóváhagyás végett a nagybizottság elé fogják terjeszteni. Az április hónapban tartott értekezleten, a melyet a liceumban tartottak meg, Himpfner Béla elnöke alatt jelen voltak: Boros Vida, Robitsek Agoston dr., Szabó József, Perlaky Gábor, Nagy Sándor és Matusik Márton.

Jellege: Fejtörő az elme sportja.

Rovatvezető: Csizsár József

Számtani kérdés:

Két helyről, melynek távolsága 1700 méter, két kengyelfutó egymással szemben megy: az első 17 $\frac{1}{2}$ perczel előbb indul, mint a másik, de minden perczben 14 méterrel kisebb utat tesz meg, mint az utóbbi és vele fele utjában találkozik. Hány méternyi utat tesz meg a másik perczenként s hány percz múlva találkozik az elsővel?

Földrajzi kérdés:

Melyik patak az, a mely az Aranyos mellékvize? Ered 1222 méter magasan a Furcitoritor nevű hegy tetején és tőzeges mocsárban. Magas csücsök és völgyek között halad lefelé a hegyről.

Történelmi kérdés:

Mi volt a neve azon görög császárnak, a ki a görög császárság hatalmának növelésén fáradozott; Szicilia és Apulia birtokáért hadat viselt a normannokkal? Elfoglalta Anconát és I. Frigyes császárral és Velen-czéval küzdött az Olaszország feletti befolyásért. Mit akart Magyarországot illetőleg?

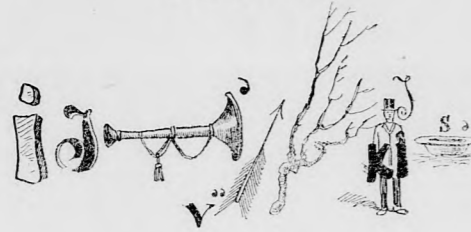
Természetrizai kérdés:

Melyik növény-rend az, a melybe azon növények tartoznak, melyeknek leple hat szziromból áll, a két-rekeszű porodák száma hat, a maghon három-rekeszű, bibe három, termése három-rekeszű, sokmagú tok?

Mértani kérdés:

Egy derékszögű háromszögben a befogók különbsége 4 dm., az oldalak összege 48 dm., mekkora a három oldal hossza különvéve?

Képrejtvény.

Koczkarejtvény.

r	m	o	a
m	v	a	h
i	o	i	i
s	i	a	s

A koczkákban lévő betűk egy helyezendők el, hogy felülről lefelé s balról jobbra olvasva a következő latin szókat adják:

1. Caput orbis terrarum.
2. Laniger in fabulis Phædri.
3. Pronomen personale.
4. Pars mundi.

Megfejtési határidő április 30.

A 15. számban közölt fejtőre kérdések megfejtése:

Számítási kérdés: B tesz 3 kntert ($3x + 7x + 7y = 81$; $3y + 8y + 8x = 81$). Földrajzi kérdés: Bolibarlang, Petrozsény mellett Hunyad-megyében. Történelmi kérdés: Imre király. Természtrajzi kérdés: Kenderike (*Limota cannabina*). Képrejtvény: Sanyaró Vendel nyögései.

Helyesen fejtették meg: Kurecz Ede, Bárdos Brunó, Zahoranetz Odön, Hajnóczy Iván, Molnár János, Denk Gusztáv, Gruber Győző, Fiedler Kálmán, Farkas József, Beck István és Pál, Csáthy Dezső, Groszmann Oszkár, Kelemen Imre, Schlesinger Henrik, Kokesch Sándor, Ladányi Dezső, Szmrecsányi N., Princz Sándor, Trummer Árpád, Horváth Dezső, Miróczy Árpád, Hajós Jenő, Lichtenstern Béla, Szeremley Császár Loránd, Buzáth Jenő, Wollner Ernő, Giczey Lajos, Farkas Tivadar, Kurecz Ede, Wagner Ervin, Gombos Jenő, Hirschler Károly, Szécskay Árpád és Dezső, König Dénes, Puskás Endre, Kiszely Géza, Grimm Aladár, Gyárfás Elemér, Benedek István, Vorlicsek Frigyes, Kirchnopf Ervin, Lukhaub Gyula, Kuttik Félix, Bohrandt Lajos, Berger Mór, Kepes Olivér, Nikolényi István, Reisz Lipót, Alliquander Odön, Király György, Péter Károly, Nagy Vince, Teesz Lajos, Szadnik Sándor, Hodás Agoston, Rosenfeld Rikárd, Weisz Hugó, Mikó József, Slákovits Gergely.

A könyvjutalmat Hoitsy Pál: *A mi az embert környékezi* cz. munkát Wagner Ervin nyerte el Budapesten (IV. Zöldfa-u. 35 sz. I. em.).

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

SZERKESZTŐI TELEFON.

D. M. Félégyháza. Mint látja, a cikkek felhasználó-dott. Szíves üdvölet. — T. J. Nagyszentmiklós. 1. A lap anyagi részére vonatkozó minden dolog a kiadóhivatal reszortjába tartozik. 2. Azok a tanulók, kik a középiskola négy alsó osztályának sikeres elvégzése után lépnek a közép ipariskolába, s itt ugyancsak eredménynyel végzik a három évi tanfolyamot, egyéves önkéntesek lehetnek. A polgári életben alkalmazást találnak a nagyobb ipari vállalatoknál és gyárakban és a m. kir. államasutak műhelyeiben művezetők képezhetik ki magukat. Ha tovább akarnak tanulni, mehetnek a vasúti tisztképző, államszámvitelani és egyéves kereskedelmi tanfolyamra. — T. Gy. Szolnok. Ha jó a cikkek, mért ne? — S. J. Rózsahegy. Azt írja, bizonyítványa merő elégséges s kérdi, vajjon kijavíthatja-e javarészt «jó»-ra? Kielégítő választ erre úgy adhatnánk, ha ismernék a maga szorgalmát és tehetségét, mert az eredmény csakis ezektől függ. — H. B. Zalaegerszeg. Csak nem gondolja, hogy mi telefonunkban minden pályamű megérkezését jelezzük? Nyugodjék meg, az öné megérkezett, diák-szólásaival egyetemben. Kérdéseit jó lesz megújítani. — G. J. Kissé furesa kívánság, hogy neve helyett két gombát pingáljunk izenetünk elé. Nem egy olvasónk maliciózus következtetést vonna erről, az ön levelének tartalmára vonatkozólag. De azért referensnek «gomba nélkül» is elfogadjuk. — H. Á. Szeged. Elég lesz megrendelését Stuttgartba intézni. — M. E. Sztatina. 1. Roder Adolf nyelvtana, mely szintén Toussaint-Langenscheidt rendszerén alapszik. 2. Etimológiai latin-magyar szótárunk nincsen. — K. E. A mit ön a gyorsírásról beszél, mind oly ismert és elemi dolog, hogy nem érdemel sajtófésztéket. Mélyebbre ható és magasabb tárgyalásra volna szükség. — W. H. Kassa. Beküldheti levélbélyegeket is. Egyes szám ára 15 kr. — H. J. Löcse. Krausz Armin veszprémi kiadónál az összes gimnáziumi tudományok dióhéj-kivonatai megjelentek s potom áron kaphatók. — 806. sz. előfizető. Az 1895. évi számok sehol sem kaphatók. — 1621. sz. előfizető. Pécs. A tudósítók nem munkatársak. Szabolcska M. költeményei minden könyvkereskedésben kaphatók. Legutóbb a Magyar könyvtár adott ki belőlük egy füzetet valót. Ára 15 kr. — M. A. Bpest. A beküldött rejtvényeket félretettük, mert egy időre el vagyunk látva ilyesmivel. — M. J. Kassa. 1. *Coeur-dame* = szív-hölgy, nőalak, melyet a kártyában szívvel ábrázolnak; *facér* = foglalkozás nélkül való, lézengő, henye ember. 2. Flammarion *Uránijában* ugyanoly izzó képzelettel s mégis ugyanúgy a számokkal dolgozó tudomány alapján állva vezet bennünket a csillagok ismeretlen világába, mint egyéb műveiben.

A diákság figyelmébe ajánlva.

VIRÁG PALKÓ.

Egy talált gyermek története.

Irta
GAÁL MÓZES.

Ára füzete 1 frt 20 kr., kötve 1 frt 80 kr.

Virág Palkó Gaál Mózesnek határozottan a legjobb munkája. Egy talált gyermeknek küzdelmes ifjúkorát beszéli el, benne Virág Palkó nemes szívével, eszével és erős akaratával jövőt teremt magának. A mese, melynek keretében Virág Palkót feltűnteti, változatos, megindító humor és szívreható komolyság, az alakok sokfélesége s a diákkélet színdús világa tárul fel az olvasó előtt.

Megrendelhető a Tanulók Lapja kiadóhivatalában, Budapesten, Egyetem-utca 4.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:		SZERKESZTI		SZERKESZTŐSÉG:	
Negyed évre ---	1 frt 20 kr.	D ^r RUPP KORNÉL		Budapest, IX., Soroksári-u. 31.	
Fél évre ---	2 frt 40 kr.	főgymnasiunai tanár.		KIADÓHIVATAL:	
Égész évre ---	4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		Budapest, IV., Egyetem-utca 4.	
Megjelenik minden vasárnap.				Kéziratokat nem adunk vissza.	

AZ ELSŐ FECSKE.

A mikor a patak partján zöldelő fűzfák gyöngye hajtásai sárgás pehelytől kezdenek borzasodni s a szőlők lejtőin felüti zöld fejét a pásztor-tarsolyka meg a balzsamos baltaczim: akkor a tavasz levegő üde, szinarany derűjében is végignyilallik egy-egy fekete vonal, melyen aczélkék ragyogással török meg a zsenge áprilisi nap, s az első fecske, kikelet léget. Kitavasodtunk. A föld munkása, megünva a tűzhely mogorva egyhanguságát, új életre pezsdül s igaz örömmel üdvözlö a lég ez első szárnyasait, melyeknek élénk fekete szeméit, könnyű szárnyait és villás farkát a megtestesült vidámság és életkedv jelképeiként szokták tekinteni.

Különösen épen a magyar népnek nincsen is kedvesebb madara, mint a fecske. Szereti hallgatni erdők mély csendjében a vadgalamb bűgását, elmélázva tekint a keletre szálló daru felé, melynek útja irányja vele is egy rokon hazát sejtet, hová szíve önkénytelen vonzódást érez, megéneklí a tapiskáló gólyát, a szomorú, gyászruhás hollót, de valamint a rovarok közt a cserebogárnak emel költői emléket népdalaiban, úgy a madarak közt a fecske az, mely iránt a leggyöngédebben érez. Ő viszi el a levelecskét a szeretett lény ablakához, melyet finom csőrével megkopogtat, hogy aztán kebelébe hullassa, ő vigasztalja a senyvedő rabot börtöne homályában, ő viszi vagy hozza meg újra a magyar ember kedvét, ő az állandó közvetítője a szív legédesebb érzelmeinek. A fecske az «isten madara». Épen azért a kósza fiúk is, kik fészékért járják az erdőt és berket, megkímélik az ő csendes kis zúgát, s elszörnyűködve tekintenek az istenkáromlóra, ki egy fecske fészékét zavarni merészlené. Egyébként arról is meg vannak győződve, hogy a

házbba, hová fészket rak, szerencsét hoz, ép úgy, mint a gólya a födele alatt lakókra.

E természetfölötti tulajdonsága a fecskének, mely őt a köznép hitében szentté avatja, kedves legendával kapcsolatos. Mikor az Üdvözítőt hajszolták, hogy őt Kaifás elé hurcolják, Krisztus, ki a mezőn aludt, már-már abban a veszélyben forgott, hogy elfogják, midőn a nagy számban odasereglett fecskék fölébressztették kiáltásaikkal s egyszerűs mind kerengő röpüléssel elfedték a Megváltót a farizeusok tekintete elől. Jézus kinyújtá kezét a madarak felé, s ez idő óta a fecske szent madárrá lett, s áldása azoknak, a kiket szeret.

«Egy fecske nem csinál tavaszt» — tartja a közmondás. És csakugyan ezek a kedves madarak csak lassanként, mintegy félve érkeznek vissza körünkbe. A csapat zöme előre küld néhányat, hogy előkészítsék a többinek szállásait. Néha, a mint így jönnek-mennek, néhány hópehely is hozzátapad karsú fekete derekaikhoz. De a tél már utoljára feszíti meg erejét, az is meghátrál bájaik varázsa előtt. A sugarak egyre melegebbeké lesznek, fák, bokrok megtelnek virágokkal s a levegő megnépesül csattogó, vidám szárnyasokkal, kik sürögve igazítják ki megrongált fészkeiket.

A levegő az ő elemök. Nem pihennek, csak északa és néha reggel, sorba helyezkedve el a párkányon nézik a felkelő napot. Hűségesek otthonukhoz, míg el nem jő az ősz. A völgyekből mind hűvösebb köd emelkedik föl. Talán ideje lenne útra is kelni. Itt-ott hosszú fehér szálát ereszt az ökörnál, s a fecskék reggelenként az ereszt alatt hosszan értekeznek egymás közt, hirnököket küldenek ki, siettetik a késlekedőket, s egyszer csak arra ébredünk föl, hogy üres az utca, valami szomorú sivárság váltotta föl a tegnapi élénkséget: itt hagytak a fecskék!